

Panium - Chunka qanchisniyuq yupay

Imakaqa rikusisqa: Danielpa iskay profecía siq'ikuna hinaspa Revelaciónpa kichasqa kaynin

Jeff Pippenger
2026-02-22

18 julio 2020 p'unchaypi chayamurqan huk pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa kuyuyñinpa ñawpaq llakikuy. Chayqa pasakurqan Daniel qillqapa chunka hukniyuq kapítulunpa tawa chunka versículonpi “pakasqa willakuy pacha” nisqapi. Chay llakikuyqa pasakurqan chay “pakasqa willakuy pacha” nisqaman allinta yaykusqaña kachkaptin—chay pachaqa qallarikurqan Unión Soviética urmayninwan 1989 watapi. Tawa chunka hukniyuq versículoqa rikuchin Estados Unidos llaqtapi domingo p'unchay kamachiyta, chayllataqmi chay kapítulollapi chunka suqta versícupis rikuchin. Chay 2023 watapi “kichasqa” kaynin, chay cheqaqkunamanta, mayqinkunachus ruwanku tawa chunka versículoq “pakasqa willakuy pacha” nisqata, Danielqa rikuchin chunka iskayniyuq kapítulunpi. Chunka kapítulomanta chunka iskayniyuq kapítulukama kikin rikch'aynillam kanku, chay rikch'aytaq qallarín sut'inchaspa Danielqa “yachaqkuna” nisqakunata rikuchisqanwan, paykunam entienden profecíaqa ukhupi willakuyninta hinaspa hawapi willakuyninta, chaykunataq chaypi rikuchisqa kanku “chay imapas” hinaspa “rikch'ay” nisqakunawan.

Persiapa rey Ciroq kimsak watapi, Danielman huk imapas rikuchisqa karqa, paypa sutintaq Beltsasar nisqa karqa; chay imaqa cheqaqmi karqa, ichaqa señalasqa pacha unaymi karqa. Paytaq chay imata entienderqa, hinaspa mosqoy rikuyta allin yacharqa. Daniel 10:1.

Iskay Rikch'akuykuna

“Imapas kaq” hinallataq “riqsisqa” nisqakunam willakuypaq ukhu hinaspa hawapi riqsisqakunata rikuchin, Daniel-taq iskaynintapas entienden qhaway runakunata rikuchin, imaraykuchus “imapas kaq” hinallataq “riqsisqa” nisqapas chunka kapítulopi Danielman “rikuchisqa” karqan. Chay kapítulopi, iskay chunka iskayniyuq p'unchawpi, santuario ukhupi Cristo-pa riqsisqan Danielman “rikuchisqa” karqan. Hebreo simi, “imapas kaq” nisqaman tikrasqa, qanchis tawa kapítulopi “asunto” hina tikrasqa kachkan, chaypitaq “riqsisqa” nisqawan kуска hukllapi churakusqa kachkan.

Mañakuykikunapa qallariyninpi kamachikuy llusqsimurqa, hinaspa hamurqani qankta rikuchinaypaq; imaraykuchus ancha munasqa kanki. Chayrayku yuyaychay kay rimayta, hinaspa unanchakuy musquykunata. Daniel 9:23.

Chunka t'aqasqa “thing” nisqaqa chunka kaq qillqapiqa kikin simim “matter” nisqaman tikrasqa isqon chunka qillqapa iskay chunka kinsa ñiqin versículonpi. Danielpa qhipa rikuyñinpi, chunka qillqamanta chunka iskayniyuq qillqakama; chunka hukniyuq qillqapi “thing” nisqapas, utaq chunka qillqapi “matter” nisqapas, iskayninkutaq “the vision” nisqawan t'inkisqa kanku. “The vision” nisqaqa hebreo simipi “mareh” nisqam, chayqa “appearance” ninanmi. Danielqa

qillqasqanpi iskay “visions” nisqakunata reqsichin, ichaqa chay iskaymanta hukninqa warmi kay pacha rimaypi qhawachisqa kashan, hinaspataq qhari kay pacha rimaypipas yapamanta qhawachisqa. Danielqa chunka qillqapa huk ñiqin versículonpi qhawachin “vision” nisqata entiendenkuta, chay “appearance” nisqata, hinaspataq “matter” utaq “thing” nisqatapas. Pusaq qillqapi Danielqa iskay “visions” nisqakunata reqsichin, chaykunaqa hukwan huk t’inkisqa kanku. Inglés simipi “vision” simiqa pusaq kuti tarikun chay qillqapi, hinaspataq hebreo simikuna “vision” nisqaman tikrasqamanta hukninqa “mareh” nisqam, huknintaq “chazon” nisqam. Mareh ninanqa “appearance” nisqam, chazon ninanqa “a dream, a revelation or an oracle” nisqam. Pusaq qillqapa contexto nisqanmi takyachin, maypachachus “mareh” simi “vision” nisqaman tikrasqa kashan chayqa “Christ” pa “appearance” nisqanta qhawachin.

Huk ejemplorayku, Daniel 8:14pi “mareh” nisqa, icha “rikuriy rikch’aynin” visionmi; chayqa niyta munan 1844 watapi octubre killapa 22 p’unchawninpi Cristo usqhaylla temploman rikhurimusqanta, Malaquías qimsapi “Pacto-pa Kachaqnin” nisqapa hunt’akuyninman hina; chaytaqa Hermana White nirqan 1844 watapi octubre killapa 22 p’unchawninpi hunt’akusqanta. Hermana White sut’inchaspa, Apocalipsis chunka kaqpi angel uraykamuspa huk chakin allpapi, huktaq lamar qochapi churakusqanmanta “Jesucristo kikinmanta mana pisipas personajechu” nispas, payqa profeciapi huk waymarkta reqsisichkarqan maypicha Cristo rikhurin. Chayqa askha rikhuriykunamanta hukninmi. Payqa Moisespa kawsarimpuyinpi rikhurirqan, Judas qillqapi nisqaman hina. Chaypiqa Miguel arcángel hina rikhurirqan, ichaqa chaywanpas profético rikhuriymi karqan. Pusaq kaq kapitulumanta mareh visionqa “rikhuriy” nisqapas t’ikrasqa kachkan, chay simipa ninanwan hina tupaspa.

Hinaspa, ñoqa, ari ñoqa Daniel, chay rikuyta rikurqani hinaspa ima niyta munasqanta maskarqani, chaypacha qhawariy, ñawpaqniypi sayasharqa runapa rikchaynin hina. Daniel 8:15.

Kay qillqapi contexto sut’inchanmi chayqa ángel Gabriel kasqanta, “qhari hina rikch’akuq” nisqawan; chay “rikch’akuq” simitaq mareh nisqa visiónpa Cristoq rikch’akuyninmi, imaraykuchus hinallataq Cristoqa Miguel arcángelwan representasqa kashan, hinaspa Apocalipsis chunka kaqpi atiyiniyuq ángelwanpas; chayrayku Cristoqa profético hina intercambiable kashan ángelespa simbolismowan, hinaspa runakunawanpas. Gabriel chay versículopi kaptinpas, utaq Cristo Apocalipsis chunka kaqpi kaptinpas, utaq Miguel arcángel hina kaptinpas, sapankankum huk willakuyta representan; chayraykun Hermana Whiteqa Apocalipsispi ángeles nisqakunata tupachin iskaynintinwan: ángeles representasqanku willakuywan, hinaspa chay ángeleswan representasqa willakuyta willakuq runakunawan. Kay cheqaq-kayqa ancha importante kasqanrayku, Apocalipsis qillqapa huk kaq capítuloq ñawpaq kimsa versículonkunapi, chay kimsa versículo, Jesucristoq Apocalipsisinpa kichasqa kayninta willakuq, gracia tiempop tukukuynin manaraq chayamushaqtin, imaraykuchus “tiempoqa qayllañam kashan,” Diosmanta runakama willakuypa ruwanakuyqa sut’ita reqsichisqa kashan: Taytamantam huk willakuy Churiman qosqa karqa, paytaq chay willakuyta huk ángelman qon, chay ángeltaq huk runaman apapun, chay runataq iglesiakunaman apachin. Willakuypa ruwanakuypi sapa pasokunaqa sagrado hinaspa santo kanku, hinaspa chay santificasqa santidadmi representasqa kashan profético waymarkskunapi,

maypichus Cristoqa pay kikin hina rikurimun, utaq huk ángel, runa, utaq willakuywan. Paytaq may huk waymarkpi cheqanta pay kikinwan tantanakuchkan chayqa “mareh” nisqa “rikch’akuq visión” nisqanmi.

Jesucristopa rikuchisqanmi kay, chaytaqa Diosmi payman qorqa, kamachinkunaman rikuchinampaq imakunachus utqayllam hunt’akunan kasqanta; hinaspan angelninwan apachispa, kamachin Juanman reqsichirqa. Paymi Diospa siminta, Jesucristopa willakuyninta, hinallataq llapa rikusqankunata testigokamurqa. Kuisqanmi liyiq runaqa, hinallataq kay willakuy qelqapi simikunata uyariqkunaqa, chaypi qelqasqa kaqkunata waqaychaqkunaqa; pachaqa qayllapiñam kashan. ... Hinaspan niwan: Ama sellaychu kay libropi kaq profeciapa nisqankunataqa; pachaqa qayllapiñam kashan. Mana chanin ruwaq runaqa, aswanpas mana chanin ruwaq kachun; qellichasqa kaqqa, aswanpas qellichasqa kachun; chanin runaqa, aswanpas chanin kachun; santokunaq kaqqa, aswanpas santo kachun. Apocalipsis 1:1–3; 22:10, 11.

Pusaq pusaqnuyuq kapítulopi, “chazon” nisqaqa huk hebreo simim, chaymantaq “visión” nisqaman tikrasqa. “Rikhuriy”wan tupachisqa kasqanman hina, “marah” visión nisqaqa huk señalta reqsichin, “chazon” visión nisqataq huk profétic pacha unayta reqsichin. Pusaq kapítulopi iskay hebreo simikuna “visión” nisqaman tikrasqa kasqanpiqa huk divino simetría kan: chayrayku hebreo simi “mareh” nisqataqa Danielmi paypa warmi-rikch’aynin “marah” nisqapiwanpas llamk’achin. Chazonmantaq Danielqa iskay hinam reqsichin, ichaqa manam qhari-warmi tupanakuywanchu, aswanqa iskay simikunan, chaykunaqa kikillan niyniyuq kashaspapas, chay hina ruwasqankunawanqa mana yupay atina hinata mast’arinku.

Chazon nisqon qhawariyta, utaq willakuyta, utaq profeciata nin; hinaspa inglés simipi “matter” utaq “thing” nisqa simikunaman tikrasqa kaq simiqa hebreo simipi “dabar” nisqam, chayqa “simi” nin. Imaynan “chazon” nisqa qhawariyqa Danielpaqpas “dabar” simiwan rikuchisqa kasqanta hamut’asqa kaptin, iskayninkutaq kuskan Diospa Siminpa profetico willakuyninkunata rikuchinku. Danielqa sapa kuti “dabar” utaq “chazon” nisqakunata “mareh” nisqawan tupachin. Profetico nivelpi qhawaspas, “dabar” hinaspa “chazon” nisqakunawan rikuchisqa “Diospa Siminpa profetico willakuyninkuna” nisqakuna, Cristopa rikuriyninpa “mareh” qhawariyninwan huñusqa kaptinku, chaymanta Diospa Siminpa profetico historianninp sacred waymarks-ninkuna kan. Chaymanta, “mareh” simipa warmi tiempo kasqanta, “marah” nisqata, Danielpi qhawariy nisqapa ima ninankunapa siq’inman yapaspaqa, iñiypi chaninchasqa kaypa qhawakuq espejoyuq qhawariynta kapunki.

Danielpa qhipa qhawariyninpi, paypa qillqasqanpa qhipa kimsa kapitunkunapi rikuchisqa, Danielqa qhipa p’unchaykunapi huk llaqtata reqsichin, chay runakunaqa “Diospa Simin”pi kaq “profétic qhawariykunata” unanchanku, hinallataq ch’uya waymarkakunapa sagradas kayninta, mayqenkunam huñun huk pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa reformatorio kuyuriyninta; paykunaqa Corderota qatikunku maymanpas Pay ringa chayman, Paypa ch’uya profétic Simiyninpi. Corderota qatiskankutaq, Payqa pusan Daniel 10:7pa espejo hina qhawariyninman, maypichus ichaqa ayqekunku pantay uraman pakakuyta, chaypi wiñaypaq pampasqa kanankupaq, utaq allp’a ukhupi humillasqa kanku, justificasqa hinaspa kallpachasqa

qhipa p'unchaykunapa profétic willakuyninta qonankupaq.

Gabrielqa Danielta kamachin “entiendey” iskayninta, “asuntota” hinallataq “visionta”pas. Hebreo simipi “understand” nisqaman tikrasqa simiqqa nin “yuyaypi hukmanta hukman rakiyta.” Daniel, mayqinchus qamwan noqawan, munasqa ñawiriq, sut'inchawan rikuchin, payqa kamachisqa karqa “asunto”wan “vision”wan imaymana hukmanta hukman kayninta, sapaqchasqa kaynintapas entiendeyta. Chazón sutiuyuq visionqa profétic historiapa hawa siq'inta rikuchin, mareh sutiuyuq visiontaq Cristopa rikch'ayninta rikuchin. “Asunto” hinallataq “cosa” nisqaqa hebreo simipi “dabar” nisqa simim, chaymantaq “palabra” nin. Jesusqa “dabar”mi, payqa Palabra kasqanrayku. “Cosa” hinallataq “asunto”pas, iskaynin “dabar” kaspas, rikch'ariyninpa visionninwan tinkuchisqa qhawachisqa kanku.

Dabar nisqaqa, imachus asunto nisqa, hinallataq chay cosa nisqapas, capítulo ochoq chazon visiónmi, hinaspan profética historiapa visiónninta sut'inchay. Sapa huknin chay sut'ichaykuna (chazon, dabar, asunto, cosa) profeciapa hawaman rikuchisqa líneaanta reqsichin, ichaqa mareh, hinaspa paypa warmi rimaynin marah, ukhuman profeciapa líneaanta sut'ichin. Diospa qhepa p'unchaykunapi llaqtan, Daniel chunka capítulo huk versículopi rikuchisqa hina, profética historiapa ukhu hinaspa hawaman líneankunata iskayninta entienden. Apocalipsis librupi, ukhupi línea qanchis iglesiaswan rikuchisqa kachkan, hawaman líneaqtaq qanchis selloswan rikuchisqa kachkan.

Danielqa iskay chunka hukniyuq p'unchaw ayunaymanta qhipaman Cristop qhawariyninta rikuspá, payqa mareh qhawariypa warmi rimayninpi nisqanta rikurqan. Marehqa “rikch'akuynin” nisqami; chaymi Daniel Cristo-ta rikuspá, “marah” qhawariyta rikurqan. Hinaptinpas mareh “rikch'akuynin” ninman chayqa, kikin simip warmi rimayninpa “qhawana espejuta” nin. Hermana White willawanchik Danielpa rikusqan qhawariyqa Juanpa rikusqan qhawariy kasqanta; Juanqa chay qhawariyta rikurqan Cristo hanaq pacha santuario ukhupi kashaqtin.

“Gabrielpa watukamusqan pacha, profeta Danielqa mana atisqachu astawan yachachikuyta chaskiyta; ichaqa wakin wata qhipaman, manaraq tukuyta sut'ichasqa yachayninkunamanta astawan yachayta munaspa, hukmanta Diosmanta k'anchayta hinaspa yachay-sapallanta maskhananpaqmi churakurqa. ‘Chay p'unchaykunapi ñoqa Danielqa kimsa simana hunt'a llakikuypi karqani. Mana mikhurqanichu misk'i t'antata, nitaj aychata nitaq vinuta simiyman hamurqachu, nitaqmi ima wirachikuytapas churakurqanichu... Chaymanta ñawiykunata oqarirqani, qhawarirqani, hinaspa qhawariy, huk runata lino p'achawan p'achasqata, wich'ayninpi Uphazmanta sumaq quriwan watasqata. Cuerponpas berilo rumi hina karqa, uyannintaq illapa rikch'aynin hina, ñawinkunataq nina mechakuna hina, makinkunapas chakinkunapas lliphisqa antamina llimp'i hina, rimayninkunapa kunkantaq achka runakunapa kunkankuna hina karqa.’”

“Mana Diospa Churin kikinmi Danielman rikurirqan. Kay willakuyqa Juanman Cristo Patmos isla patapi payman rikuchikusqanmanta qillqasqawan kikin rikch'akuqmi. Kunanqa Señorninchik huk hanaq pacha kachaqwan kuska hamun Danielta yachachinampaq ima kaqkunachus qhipa p'unchaykunapi pasanmanta. Kay yachayqa Danielman qosqa karqan, hinallataq saminchasqa kallpawan qillqasqa noqanchikpaq, pichqakunaman chayasqa kay

pachapa tukukuyninkuna.”

“Kay pachaq Qispichiqninpa rikuchisqan hatun chiqaqkunaqa kanku chiqaqta maskaqkunapaq, pakasqa quri imaymana qapariykunata hina maskaqkunapaq. Danielqa machu runaña karqa. Kawsayninpa pasakusun karqa huk mana yupaychasqa kamachiq wasipa musphachiq allinkayninkuna ukhupi, yuyaynintaqa hatun suyupa ruwayninkuna huntasqa karqa; ichaqa payqa llapan chaykunamanta t’aqakuspa, Diosta ñak’arichin sonqonta, Aswan Hanaq Kamachiqpa munayninkunamanta yachayta maskan. Hinaptinmi mañakusqankunapa kutichiy hinata, hanaq pampa kamachiy wasikunamanta k’anchay willasqa karqa qhipa p’unchaykunapi kawsanankupaq kaqkunaman. Chay hinaqa, mayta munaspa maskananchik Diosman, pay yuyayninchikta kicharinanpaq, hanaq pachamanta apamusqa chiqaqkunata unanchananchikpaq.” Review and Herald, February 8, 1881.

Tawaq chunka tawa waranqa runakuna

Danielqa entiendenmi “imata” chaymanta “rikuyta”, payqa reqsichisqa kachkan Daniel hina, hinallataq Belteshazzar hinapas. Sutipa tikrayninpa profeciapi riman pacto nisqawan huk tinkuy-masiyta; chayrayku Danielqa tukupay p’unchawkunapi pacto runakuna-ta representan, paykunaqa pachak tawa chunka tawa waranqa kasqankuta, Cristo-pa templopi rikuywan pruebachisqa. Chay pruebaqa iskay clase adorador runakunata t’aqan.

Ñoqa Daniel sapallaymi rikurqani chay visiónta; ñoqawan kashaq runakunaqa manam rikurqakuchu chay visiónta; ichaqa paykunamanqa hatun chukchuy urmaykurqan, chayraykutaq pakakuyta ayqekurqanku. Daniel 10:7.

Danielqa chiqaqmi qhipa p’unchaykunapi Diospa llaqtanwan tinkisqa iskay kaq, hinallataq templomanta pruebatam sut’ita reqsichin; chayqa hanaq pacha santuarupi Cristota rikuypi sayasqa prueba. Qanchis kaq versiculopi rikch’ariyqa mareh rikch’ariypa warmi kayninmi, marah rikch’ariy hina representasqa. Sichus Danielpa kutichisqan hina Cristomanta templo rikch’ariyman kutichinki, hinaptinqa profético “imapas” hinallataq profético “rikch’ariy” qampaq “revelasqa” kanqa.

Sichus Cristopa kikin templo ricchayninman pakakuyta maskhaspa ayqekuspalla tupachikunki chayqa, wiñay tutayayman yaykunkiri. Templo pruebanqa, wiñay evangeliopa kimsa patamanta iskay ñiqin prueban kasqan, ñawpaqta hamun huk ñawpaq kaq, cimientokunapa pruebanwan. Cimientokunapa tapukuyninqa Daniel chunka hukniyuqpa chunka tawa versículonpi rikuchisqa kashan, maypichus Roma sutichasqa kashan “llaqtaykipa suwakuna” nisqawan, paykunaqa “ricchayninta” sayachinqaku.

Pachapa Kaynañam Chayamunña

Kimsa p’unchaw t’aqsa p’unchawwan chaymanta, julio killa 18 p’unchaw 2020 watapi llakikuy qhepaman, diciembre killa 31 p’unchaw 2023 watapi Jesucristopa rikuchikuynin qallarisqa kichasqa kayta, imaraykuchus “pacha qayllapiña karqa.”

Kusisqam kachun kay willakuy qillqapi nisqankunata ñawirqaq, hinallataq uyariqkuna, chaypi qillqasqa imakunatapas waqaychaqkuna; pachaqa qayllañam kachkan. ... Hinaspan niwan: Ama sellaychu kay liwruypi profecíamanta nisqankunataqa; pachaqa qayllañam kachkan. Apocalipsis 1:3; 22:10.

Jesucristoq Revelacionnin kichasqa kaynin riqsichiq “pacha”qa Apocalipsis qillqap qallariyninpi rimarisqa kachkan, hinaspataq qillqap tukukuyninpi chay kkillan willakuyninmi alfa nisqapa nisqanta yapamun omega nisqa willakuyninwan.

Jesucristopa revelacionninqa qichasqa kashan graciapa tiempun tukukuymañña chayashaqtin. Iskay chunka iskayniyuq p’unchawpi, iskay chunka hukniyuq p’unchaw ayunomanta qhipaman, “imapas”, mayqinchus “asunto”pas kachkan, mayqinchus dabar nisqa, ichaqa Simipas kachkan, mayqinchus hawa lado profetiko historiapa chazon rikuyñinpas kachkan, chaymi Danielman revelasqa karqan, pay hanaq pachapi Hatun Sacerdoteta Aswan Santo Lugarninpi qhawaq espejopi hina marah rikuyta experimentashaqtin.

Danielqa rikuchin qhawana espejoman rikch’akusqa musquywan kawsayniyuqkunata; paykunam Cristoq profetap simikunapi rikurimusqankunatapas entiendenku, hinallataq chazon musquywan rikuchisqa hawa pacha historiatapas. Marah musquyqa Cristota hina profetap ñanpi señalta rikuchin; chaylla simipa warmi kaynintaq Diospa k’anchayninta qhawaripa lurasqa kawsayta rikuchin, imaynachus Daniel, Juan, Isaías, Hermana White, huk profetakunapas rikuchinku.

Kay nivelpiqa chazon hawa qhawayqa sapinchay pruebatam rikuchin, hinaspa mareh qhawayqa Cristo rikhurimusqankuna profetico ruwaykuna qatipayninpi templo pruebatam rikuchin. ¿Cristoqa rikhurimunichu Aswan Santo Lugarnipi, kikiykiq Aswan Santo Lugarnin ukhupi? Chaypim Divinidadwan runakay hukllachasqa kachkan. Kayqa chay pruebatam, litmus prueba manaraq tukuchkaqtin, gracia tiempo wisq’akunanmanta ñawpaqta atipasqa kanan. Litmus prueba, mayqenchaq karakterta rikuchiq, chayqa marah espejopi qhawaymi.

31 diciembre 2023 p’unchawpi, cimientopa hawa prueban qallarikurqan chunka tawaq versículopi nisqa “llaqtaykimanta suwa runakuna” nisqamanta, chaymanta kunan papa 8 mayo 2025 p’unchawpi churakusqa kaptin, chunka tawaq versículopi kaq “rikuy” takyasqa karqan. Cimientopa prueban templo pruebanman muyurqan. 9 mayo 2025 p’unchawmanta pacha templo prueba purishañña. Iskay testigokunapa kawsarimuyñin 31 diciembre 2023 p’unchawpi, Apocalipsis chunka hukniyoqpa chunka hukniyoq versículonpi sut’inchasqa karqan, chay p’unchawpi qallarisqa kawsarimuyqa Ucrania Guerrarpa pacha unaymanta, 2014 watapi qallarisqa, 2022 watapi astawan hatuncharisqa, chay ukhupin karqan. Hawa hinaspa ukhu profecía siq’ikuna chay historiapi hukllawasqa karqanku. 31 diciembre 2023 p’unchawpi, cimientopa churay llamk’ayqa purisharqan, huk llamk’ay 1798 watamanta 1840 watakama historiapi rikuchisqa hina, hinaspataq 1840 watamanta 1844 watakama hina, hinaspataq 19 abril 1844 p’unchawmanta 22 octubre 1844 p’unchawkama hina.

Daniel chunka huk versículon chunka huk, profeciap hawapi siq’inpi historiaman chayamurqa, hinaspa tinkurqa kikin historiwanmi, chayqa Apocalipsis chunka hukpa uku siq’inmi. 2014 watapi, Ucraniapi Guerra qallarikurqa, imaynachus 217 a.C. watapi Rafiapa maqanakuywan rikuchisqa

karqa, chay hinata. 2015 watapi, Daniel chunka hukpa versículo iskaypi kashan tawa kaq, aswan qhapaq rey, hatarirqa hinaspa willakurqa presidentepa cargonman kallpachakuy munayninta. Chay willakuyqa phiñachirqa dragón yuyayniyuq mundialista globalistakunata, Grecia suyu hina rikuchisqakunata.

Apocalipsis chunka hukniyuq, versículo chunka hukniyuq, 2023 watapi diciembre killa 31 p'unchayta reqsichirqa iskay testigokuna kawsarimusqanku hina. Chaymanta, 2020 watapi julio killa 18 p'unchaymanta 2023 watapi diciembre killa 31 p'unchaykama tiempota profético "ch'inneq" nisqa hina entiendesqaku. "Ch'inneq pacha" tukukuyninpi, 2023 watapi julio killapi huk voz waqyaspa qallarirqa; hinaspa, Nashville llaqtapi pantasqa willakuymanta qhepaman chiqap 1,260 p'unchayman, 2020 watapi julio killa 18 p'unchaypi, Judá ayllumanta Leónqa qallarirqa profético Simiyninta kichayta. Diospa profético Simiynin kichakusqanqa sapa kuti kimsa patapi pruebay proceso ruwachin, Daniel chunka iskayniyuqpi nisqa hina.

Achka runakunaqa mayllakusqa kanqaku, yuraqyachisqa kanqaku, hinallataq pruebaypi churakusqa kanqaku; ichaqa mana allin runakunaqa mana allinta ruwaspaqmi ruwanqaku: mana mayqen mana allin runapas entiendenqachu; ichaqa yachaqkunaqa entiendenqaku. Daniel 12:10.

Apocalipsis chunka isqonniyuqpi, kasarakusqa warmi wakichikun, chaymantaq yuraq p'achata qusqam kan. Chay yuraq p'achakuna rikuchin kasarakusqa warmi wakisqaña kasqanta, hinaspapas chayqa Apocalipsis chunka isqonniyuqpi pasan hanaq pacha ventanakuna kicharisqa kaptin. Manaraq kasarakusqa warmi Cristopa chiqap kayninpa p'achawan yuraqyachisqa kananpaq, ñawpaqtaqa ch'uñachasqa kan.

31 ñiqin diciembre killapi 2023 watapi, qallarikurqa cimientokunapa pruebanqa, pichus ch'uñay kayta munanku ch'uñay kananpaq. Chay ch'uñaychisqa hunt'akun yachay yapakusqanwanmi, Judá ayllumanta Leónqa, chaypacham qallarirqa kikinmanta qhepa revelaciónta kichayta. Chay revelaciónqa chaytapas hapiyninmi: payllam sapallan cimientokasqa, mayqinchus churakuyta atin. Simi cimientopi cheqaq kayta mana chaskiyqa, mayqinchus sut'inchan Romaqa "llaqtaykipa suwa runankuna" kasqanta, chayqa mana chaskiyñam sapallan cimientota, mayqinchus churakuyta atin.

31 ñiqin diciembre killapi, 2023 watapi, huk suyaykuy-ruray qallarikurqa, chaymi chaylla iskay clasekunapa rakiyta paqarichirqa. Kunanqa Judá ayllumanta Leónmi kichasqa karqa ñawpaqmanta wisqasqa kayta, versículo chunka tawayuqpa historiapi hunt'akuyninqa mayo killapa 8 ñiqin p'unchawmi karqa, 2025 watapi; chayta ruraspanmi Millerpa reqsichisqanta sayachirqa, Roma llaqtata profecíapa hawa rikch'ayninta sayachiq símbolo hina. Trump 2024 watapi kutimusqataq, Daniel chunka hukniyuq qillqapi versículo chunka kimsayuyta hunt'achirqa; hinaspan qatiq versículopi, 2025 watata señalachik, papa León akllasqa kasqanwan. Trumppas, hinaspa paypa anticristo-masi rikch'ayninpas, 2025 watapi hatun kamachiyman yaykuchisqa karqanku.

Kay llikllapa p'unchaykunata kay kuyuypi reqsichisqaykuqa, aswanqa qhepaman qhawarispa santifikasqa yuyaymi. Pacha tukukuyninta 1989 watapi reqsichisqayku, hinaspataq willakuypa formalizasqanqa 1996 watapi karqa. 9/11-pi, formalizasqa willakuy kallpachasqa karqa.

Habacucpa Tablakunata 2012 watapi rikuchispa, hinaspataq 2013 watapa enero killakama tukuspa, cimientokuna churakusqa karqa.

18 julio 2020 p'unchawpi ñawpaq kaq llakikuy chayamurqan, chaymanta 2023 watapa julio killapi huk simi qallarikurqan chunlla pampapi waqyaspa, hinaspataq 31 diciembre 2023 p'unchawpi Jesucristoq Revelacionninpa kichasqa kaynin qallarikurqan, hinaspataq ñawpaq hawaqpi sayachiq cimientomanta pruebapas qallarikurqan.

8 kaq mayo killapi, 2025 watapi, iskay ñiqin ukhupi templo pruebay qallarikurqan. Kimsa ñiqin litmus pruebayqa ñañanpiña kachkan. Chaypim rikuchisqa kanqa, almaqa wak ñawpaq, hawapi kaq ñawpaq pruebaywan sut'ichasqa mensajepa aceitenta charinchu, hinallataq iskay ñiqin ukhupi pruebaypa kуска puriq aceitentanpas charinchu. Kay pruebayqa hawapi kaqta sut'inchán, chaymanta ukhupi kaqta, chaymanta experienciata.

Profeciapa ukhu llikampaq siq'inqaqa ñawpaq waymarkakunamanta, chaykunataña chayraq rimarqani, chaykunawanmi ruwaq. Sapankama chay waymarkakunaqa Millerita historiapa kikin waymarkankunawanmi tupanku. 1798 watapi, pacha tukukuypa tiempo hina kasqanqa, 1989 watamanmi correspondin, chaypas pacha tukukuypa tiempo kashan. Chaypim Judá ayllupa Leónnin Simiyninta kicharirqa, payqa Simi kashanrayku. Adventismom Jeroboampa qallariy huchallikusqanpi mana kasukuq profetapa ruwanasninta hunt'aspa, Betel llaqtapi llulla profetawan mikhunapaq kutispanku, urmay Protestantismopa rimayninkunamanmi kutirqanku, chaykunataq William Millerpa qanchis kutikuykunata reqsisqanta contra llamk'achisqa karqan. Chayraykum mana hunt'atachu, ichaqa mana ima hinapas, entiendenchu imanas 1863 watapas ñawpaq kaq hukninchik angelpa hinaspa iskayniyuq angelpa alfa kuyuyñinpaq qhipa waymarka kasqanta.

Chayraykumantaq, paykunapaqqa mana imapas kanchu 126 wata kasqan, 1,260-pa unanchaqnin kasqan, huk "ch'in pacha"-pa unanchaqnin kasqan, mayqinchus 1863 watamanta qallarispa 1989 watapi pacha tukukuynin kama historia ta mast'arikun. Tawa chunka watakuna tukuptin Josuéqa kuyuyta pusarqan Simiq Hallp'aman. 1989 watapi Señorqa qallariyran llank'ayta, omega kuyuyta 1863manta 1989kama "ch'in pacha"-manta horkanampaq, hina imaynachus alpha kuyuyta 538manta 1798kama "ch'in pacha"-manta horqomurqan.

1989 watapi, Hiddekel Mayumanta musquy, Danielpa qhipa kimsa capitulonkuna-ta rikuchiq, kicharisqa karqa, imaynachus Ulai Mayumanta musquy, Danielpa 7, 8, hinaspa 9 capitulonkuna-ta rikuchiq, 1798 watapi kicharisqa karqa chayhina. Rey Jacoboq Biblianta rurasqa qelqasqa kasqan qhipaman iskay pachak iskay chunka watakuna pasasqanmanta, William Millerqa Ulai musquymanta sayasqa willakuyninta ñawpaq kutipi qelqarqa, chayhina 1831 watapi willakuyninta kamachisqa hinata sayachirqa; hinallataq Hiddekelmanta willakuypis 1996 watapi ñawpaq kutipi qelqasqa karqa, 1776 watamanta iskay pachak iskay chunka watakuna qhipaman, Estados Unidos nisqa hatun llaqtapa sumaq allpa paqarinan kasqanmantam.

Millerpa willakuyta kamachisqa hinam churaynin, Rey Santiagoq Versionninmanta iskay pachak iskay chunka watakuna qipaman, William Millerta reqsichin, Bibliapa profeciánkunata—Machu Testamentoqpas, Musuq Testamentoqpas—ñawpaqlata llaqa ch'uyanchasqa willakuq hina llamk'achispa, huk kawsarichiyta hinaspa huk allinchayta apamunanpaq. Bibliaqa Divina

kasqanrayku, runawan tinkusqa karqa iskay pachak iskay chunka watakuna qipaman, Ulaiq willakuyninta paqarichinampaq.

Jesúsqa Alphawan Omegawanmi, hinaspa Payqa Diospa Siminmi; chayrayku Bibliapa King James Version nisqa qillqasqapa 1611 watapi llusqisqan, Jesús-ta churayku iskayninpi: 1611 watapipas, hinallataq 1831 watapipas. Cristoqa pacha tukukuypi rikurimun Judá ayllupa León hina; hinaspa willakuy hinallataq kamarisqa, qillqasqa, sut'inchasqa kaptinqa, Payqa Alphawan Omegam, Simiwanmi. Millerpa qallariyman tinkusqanqa reqsisqa kachkan, imaraykuchus qallariypas tukukuypas willakuyta ruraspa qillqaypi llusqichiytaqa sinchita qhawachin. 1776 manta 1996 kama chaynallataq kaq kasqankuta apan, ichaqa hukniraymi.

Hiddekelpa willakuyninqaqa Estados Unidospi domingo p'unchaypa kamachinmanta willakuymi, hina nisqa Daniel chunka hukniyuq qillqapa tawa chunka hukniyuq versículopi. 1776 watapi, Independenciapa Declaración nisqapa rikhurichiyninwan tantasqa qillqasqan, ishka pachak iskay chunka watayuq pacha qallariyninta rikuchin, chay pacha tukuyninqa providencialmente, mana munasqa sutichasqa hina, Time of the End qillqasqapa rikhurichiyninwan tukurqan. Chaylla watapim, 1996 watapi, Future for America sutiyaq ministerio corporación nisqa ñuqaykuman qusqaku. Hatun allpa willakuynin, chayqa Estados Unidosmi, profeciapa qallariyninwan tukuyninwan chiqap tinkisqa kasqanwan formalizakurqan. Milleritakunapa historiankupi sapa hatun waymark nisqaqa chunkayuq sipaskunapa parábola nisqapa pusaymanta kutipasqa kashan. Iskay pachak iskay chunka watayuq iskaynin pachakunapas qallariyniyuqmi, tukuyniyuqmi, hinaspa iskayninpas huk rikhurichisqa qillqawan señalisqa kanku.

Millerpa willakuyninpas metodologianpas takyachisqa, kallpachasqa karqa Islampa iskay ñiqin ay paqtakusqanwan. Apukunam kay willakuymanta kallpachaypaq llamk'achirqanqa Millerpa huk p'unchaw watapaq nisqa kamachiywanmi, chay kamachiytaqmi 9/11-pi willakuyta metodologiantawan kallpachirqan, Apocalipsis chunka pusaqniyuqpa angelnin uraykamuynin Apocalipsis chunkapi rikuchisqa, 1840 wata agosto killapa chunka hukniyuq p'unchawpi pay ruwasqan uraykamuyninpa yapamanta rurasqan hina kaptin. Chay iskay angelkunapa Cristopa profetico rikurimuyninta angel hina sut'inchanku. Chay kamachiy, imaynachus huk p'unchaw watapaq nisqa kamachiy 1840 wata agosto killapa chunka hukniyuq p'unchawpa kuyuyñinpaq ancha saphichasqa karqa, chay hinallataq 9/11-pa kuyuyñinpaq ancha saphichasqa kay kamachiyqa kaymi: Milleritakunapa historiankuqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa historiapi yapamanta ruwasqa kachkan.

Islampa kimsasqa qhelqakusqan hunt'akuy, kimsa kaq llaquy-mananman hina, omegaq historiapi chayamurqan, chaymanta kimsa kaq angelpa historiankunawan kuskanchakuspa, hinallataq Islampa huk kaq chaymanta iskay kaq llaquy-manakunamanta willakuy qhelqakusqan hunt'akuyinwan tupaq, alpaq historiapi huk kaq chaymanta iskay kaq angelkunapa pacha-historianpi chayamurqan—Millerite historiapa yapam kutimunan huk pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa historianpi nisqa kamachiyqa, allinta sinch'ita takyachisqa karqan, imaynachus Millerpa p'unchayninpi wata huk p'unchaypaq nisqa kamachiy takyachisqa karqan, Apocalipsis qanchisqon qhelqapi huk kaq chaymanta iskay kaq llaquy-manakunawan tupaspa. Wakinkuna, pacha willakuyta yachaqkuna, kimsa pachak isqun chunka hukniyuq watakuna

chaymanta chunka phisqayuy p'unchaykuna, Apocalipsis 9:15 nisqapi churakusqanmanta yachaspapas, ñawpaq rimaynaya yuyayninta ichapas mana hap'inkumanchu. Saquespa sut'inchasqayki.

Ñawpaq kaq iskay kaq llakikuyqa ñawpaq angelpa iskay kaq angelpa historiankunawan kуска churasqa kanku, hinaspataq kinsa kaq llakikuyqa historianninqa kinsa kaq angelpa historianniwantaq kуска churasqa kashan. Kaypi nisqaqa kaymi: iskay kaq llakikuyqa historiapiñ willakusqa kimsa pachak qanchis chunka hukniyuq watakuna, chunka pichqa p'unchawkuna qallariyninqa ñawpaq kaq llakikuyqa historianninpim tarikunan. Apocalipsis isqunniyuq ñawpaq kaq llakikuyqa historianninpim pachak pichqa chunka watayuq huk willakuy kashan, chay profetiku pacha tukukuq p'unchawpitaq kimsa pachak qanchis chunka hukniyuq watakuna, chunka pichqa p'unchawkuna nisqa willakuy qallarín. Iskay willakuyninkunaqa cheqaqtapuni ñawpaq kaq iskay kaq llakikuykunata tinkuchinku; chayrayku, wata rantin p'unchaw kamachiyman hina Islammanta huk willakuy willakusqa kaptinqa, chay willakuyqa Islampa ñawpaq kaq iskay kaq llakikuykunamanta willakuymi karqan, chaymi Millerpa ruraynin yachayninta, hinaspa mensajenta, ñawpaq kaq iskay kaq angelkunapa historianninpim takyachirqan.

Chay historiata 1844 watapi octubre killapa 22 punchawpi tukukuptinmi qanchis kaq corneta waqyamuyta qallarín, hinaspa qanchis kaq cornetaqa iskay kaq manchachiyllam kinsa kaq manchachiy kasqan, chay hinallataq Diosta yupaychaypa pakasqa misterionmi, chayqa Cristo qankunapi kachkan, hatun k'anchaypa suyayniykichis. Chay cornetaqa hawapiq willakuqman hina huk manchachiy willaymi, ukhunpiq willakuqman hina huk manchachiy willaymi. Chayraykum 2,520 watayuq profecía allpapa qanchis kaq wata samayninwan tinkisqa, chaypin jubileo kasqanpas yaykun. 1844 watapi octubre killapa 22 punchawpin qanchis kaq corneta waqyamuyta qallarín 2,520 watayuq hinaspa 2,300 watayuq profecíakunapa hunt'asqanpi.

Ichaqa qanchis kaq angelpa rimayninpa p'unchawninkunapi, waqaychananta qallarispapa, Diospa pakasqa yachaynin hunt'asqa kanqa, imaynachus kamachisqanman hina profeta sirvichiqninkunaman willarqan. Apocalipsis 10:7.

1844 wata 22 ñiqin octubre killapi karqa Pampachakuy p'unchaymi, hinaspa jubileo waqrapas Pampachakuy p'unchaypin waqachisqa kanan karqa. Chay pacha qhepamantapacha, kawsashanchik kinsa kaq angelpa historiankunapin, hinaspa kinsa kaq llakikuykunapipas, mayqinchus qanchis kaq waqra kashan. 1840 wata 11 ñiqin agosto p'unchaypi, Apocalipsis chunka ñiqinpi atiyiniyuq angel uraykamurqa allpata k'anchachinampaq hatun kayninwan, hinallataq Apocalipsis chunka pusaqniyuqpi angel 9/11 p'unchaypi rurasqan hina.

2012 watapi 2013 watapaq qallarinkama, “Habakkukpa Miskankuna” sutiyuq serie nisqa rurakusqa karqan, hinaspataq 1843 watapi qhapaq ñawpaq runakunaq cuadro-nin 1842 wata mayo killapi rikhurichisqa kasqanwan kуска chaninchasqa karqan. Chaymanta kuyuy paqarinankunapa cimientonkuna churakusqa karqan, ñawpaq chayqa ñawpaq hinaspa iskay angelkunay alpha kuyuy kasqanmanta, utaq kinsa angelpa kuyuy kasqanmanta, Habakkukpa iskay miskankunaqa historiapiwan willakuyninpiwan awasqa karqan. 2020 wata julio 18 p'unchawpa mana hunt'asqa willakuyqa 1844 wata abril 19 p'unchawwan parallel karqan, hinaspataq yuyayk'achaypi unay

suyay pacha ruwasqa ñanpiña karqan.

Huk chunka iskay pachak soqta chunka pichqa p'unchawkuna ch'in pampa tukukapun 2023 watapi diciembre killapa 31 p'unchawpi kichasqa kasqanwan. Allinmi yuyarinapaq, Cristoqa iskay kuti Templonta mayqen sacrilegio profanaciónninmanta picharqan, imaynachus Hermana White sutichan. Chayta ruwarqan ministerionpa qallariyninpi hinallataq tukukuyninpi, iskaynin pichaykunata alpha omega pichayta hina ruwaspa.

Paní White sut'itaqmi qhawachin ñawpaq kaq templopa pichanakuyta 9/11 wan chayanakusqata, hinallataq ñawpaq kaq voztawan, chayta pay reqsichin Apocalipsis chunka pusaqniyuq kapitulopa ñawpaq kimsa versículonkuna hina. Chaymantaq reqsichin versículo tawaqpi “huk voztapas” nisqata iskay kaq templopa pichanakuy hina, hinallataq domingo kamachiy hina. Abril 19, 1844 watapiqa Milleritakunapaqmi karqa ñawpaq kaq templopa pichanakuy; octubre 22, 1844 watapitaq iskay kaqnin. 1798 watamanta 1844 watakama tawa chunka suqtayuy watakunapi Milleritakunapa templo oqarisqa karqa, hinaspataq Milleritakunapa templon oqarisqanmanta huk fractal tarikun iskay llakikuykunapa historianakupi, chay iskayninku templopa pichanakuykunata reqsichispa. Chay historiqa tempломantam.

2020 watapi qhapaq julio killapi 18 p'unchawmanta 2023 watapi qhapaq diciembre killapi 31 p'unchawkama, ñust'akuna suyarisqa pachapi puñurqanku. Rikch'arimuqtinkuña, rikch'arimunku kamachikuyninkuman, cimientota churayman chaymanta templota sayachinankupa. Chay pachamantaqa Cristo, Judá ayllumanta Leon hina, profetismoq k'anchayninta kicharispas kachkan, hinaspa profético k'anchay kicharispas kaspasqa sapa kuti kimsa patapi pruebays ruwayta paqarichin, chayqa tukukun litmus sutiuy pruebays maypichus carácter rikuchisqa kan, ichaqa mana chaypi wiñachisqachu. Litmus pruebays cheqap ñust'akuna Santo Espíritu-pa hich'aykusqanman chaskinqaku, mayqencha Diospa atynin Diospa llaqtan ukhupi rikuchisqa kasqanmanta llapan qillqasqakunata aswan atipaq. K'anchay yapakusqa kanqa mana hayk'aqpas rikukuq kasqan hina. Chayta nispaqa, huk historiata rikuchisqa, mayqenachus Millerita historiananta pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa historiankuwan parallel kasqanta sayachin.

Qanqa Daniel, simikuna wisq'ay, hinallataq liwruta sellay tukukuy pacha chayamunankama: achka runakuna kayman chayman purinqaku, yachaypas yapakunqa. Hinaspan nirqan: Riy, Daniel; simikunaqa wisq'asqa, sellasqaqa kanku tukukuy pacha chayamunankama. Achka runakuna pichasqa kanqaku, yurqaychasqa hinallataq pruebasqa; ichaqa millay runakunaqa millayta ruwaspa purinqaku; millay runakunamanta mana pipas entiendenqachu; ichaqa yuyaysap'a runakuna entiendenqaku. Daniel 12:4, 9, 10.

Kaykunataqa qatiq qillqapiqa qatiqkusunchikmi.

Sapallan kaynin

Elon Muskqa 2026 watapi 21 p'unchawpi nirqan: “kunanqa ‘singularidad’-pim kashanchik.”

Singularidad Tecnológica

Tecnología pa singularidadninqa (achka kutiqa “singularidad”lla nisqa) hamuq pachapi huk yuyaychasqa punto kasqanta rikuchin, maypichus tecnología ñawpaqman puriyin—artificial inteligenciawan aswan hatunta kallpachasqa—hinallataq ancha utqayman, atiyiniyuqman tukuspa runapa kamachiyninmanta, unanchayninmantapas llusqispa, mana ñawpaqmanta yachay atina, ancha hatun tikraykunata runa civilizaciónpi apamun. Kaypa sunqu yuyayqa inteligencia-pa explosiónmi: huk IA sistema ruwasqanchik chay aswan yachaq runakunamanta aswan yachayniyuq kaptin (sapa kuti “Artificial Superintelligence” utaq ASI nisqa), chay sistemaqa kikinta wakmanta diseñayta, allinchaytaqa ima runa ekipopas hayk’aqllapas mana atisqanmantapas aswan utqayllata ruwanman. Chaymi huk recursive self-improvement loop nisqata paqarichin, maypichus atiyin yapamanta yapamanta iskaychakuq hina wiñan ancha pisi pacha ukhupi (p’unchawkunamanta -> horaskaman -> minutokaman), hinaptin qhipaman wiñariykunaqa explosivo tukuspa, “pre-singularity humans” nisqakunapaqqa allinmanta ñawpaqmanta watukuyta utaq pusayta mana atinaña kan. “Singularidad” sutinqa física, matemática yachaykunamanta mañakusqa kachkan, maypichus “huk yana t’oqopi” singularidadqa chay punto kan, maypichus gravedad mana tukukuqman tukuyninrayku kunan pacha física kamachiykuna p’akikun—mana rikuyta, mana watukuyta atinchikchu ima pasasqanta evento horizonte qhipaman.

Chaynamantaqa, tecnológica singularidad nisqapas historiapi huk “event horizon” hina qhawasqa kachkan: chay punukamaqa tendencias nisqakunata ñawpaqman rikuchiyta atisun, ichaqa chaymanta qhipamanqa hamuq pachaqa mana sut’ichasqachu qillqachisqa mana yanapasqa runa yuyaykunapaq.

Pisilla Historia nisqanmanta hinaspa Hatun Yuyayniyuqkunamanta

1950 watakunapi—Ñawpaq muhu-kuna rikurimun matemátiku John von Neumannpa ruwasqanpi (paymi rimarqan usqhayllamanta mirachkaq tecnológico tikraymanta) hinallataq matemátiku/criptólogo I.J. Goodpa ruwasqanpipas (paymi 1965 watapi willarqan huk “yuyayniyuq kaypa phatariyninta” maypachachus máquina-kuna aswan allin máquina-kunata ruwananpaq diseñanakuptin).

1993 watapi, computadorkunamanta yachaq hinallataq ciencia-ficción qillqaq Vernor Vingeqa kay p’unchawkunapi yuyasqa musuq yuyayta riqsichirqa ensayo-ninpi, *The Coming Technological Singularity* sutiyaqpi. Payqa willarqa 2005–2030 watakuna chawpipi runamanta aswan hatun yuyayniyuq yachayta rurasunchikman, chaymantaq “runa pacha” tukukunqa (mana yanapakun runakunaña kamachiq yuyay kasqankumantaña mana aswan hatun yuyayniyuqchu kanqaku nispa).

2005 watapi—ruraq/hamuq pacha qhawariq Ray Kurzweilqa kay yuyayta hatun llaqa runakunapa yachayninman apan, **The Singularity Is Near** nisqa qillqaswan. Payqa rimarin kay singularidadqa 2045 watapa muyuriyninpi chayamunanta, yupaychay atiy paqarinaynin mana sayasqa wiñayninrayku (paypa **Law of Accelerating Returns** nisqanman hina), nanotecnología, biotecnología, hinallataq uma-yupaychay makina tinkuchiynarayku. Payqa sapa kuti kay pacha churayta takyaqta waqaycharqan, qhipa p’unchaykunapipas musuqmanta takyachispa AGI 2029 watapi, singularidadtaq 2045 watapa muyuriyninpi kasqanta.

Pacha pawaypa willakuykuna (watay 2026 qallariyninpi hina)

Qhipa wata watakunapi sut'inchasqakunaqa rikchakuspa llapallanpaq aswan pisiyachisqa karqan hatun simi-modelokunapa, yuyaychanapa sistemakunapa, hinallataq wiñachiy kamachikunaq ancha utqay ñawpaqman purisqanrayku: Aswan kallpachasqa / qaylla pacha qhawariykuna (2026–2027): Wakin riqsisqa AI umalliqkuna (kayhina, Anthropic-manta Dario Amodei, Elon Musk) llaqtaq ñawpaqenpi willakurqanku superinteligencia utaq imapas chay singularidad nisqa qallarichiqwan rurayninpi kaq hinaqa chayamunmanña 2026 watakama utaq 1–3 watakunapi.

Yachaq kamachikunapa maskaykunapi chawpi yupaychayqa llapa superinteligencia/singularidad hunt'asqa kananpaqraqmi 2040–2050 watakunapa muyuriyninpi tantakunraq.

Ishkay tantanakuna atipanakuykunaq rikhurinanpaq

Utopik / allin yuyayniyuq -> llapa mana tukukuq allin kaptin, unquykunatawan wakchaytawan chinkachiy, yuyayta apachispa utaq nanomedicinawan hina wañuymanta hina qispisqa kawsay, runakuna AIwan hukllachasqa kanan (transhumanism), ñawpaqpi mana allichay atisqa ciencia sasachakuykunata minutos ukhupi allichay.

Distópico / pesimistamanta -> runakunaq rurasqanman hinaspa kamachikuyninman chinkay, mana tupaq kay (IAqa runaq chaninkunaman mana tupaq utaq chiqniq munayninkunata qatig), qullqiwan llapa runakunapa kawsayninpaq urmay hinaspa thuñiy, utaqrami runa kaypaq tukupayman chayanapaq hatun manchakuykuna.

Singularidadqa manam “ancha ñawpaqman purisqa IA”llachu, aswanpas chay pacham kachkan maypachachus tecnológico evoluciónqa biológico/runa utqay constraints-manta llusqispan huk autónomo, mana sayay atisqa proceso tukupun. Chayqa 2026 watapi, 2030 watapi, 2045 watapi, icha mana hayk'aqqas kanmanchu, chaywanpas kunan pacha runa historiapi huk aswan hatun consecuenicianiyuq mana kutichisqa tapuykunamanta hukninmi kachkan.

Tukukuy Pachaq Tiempo — 1989

Lliwt'asqa Pacha qallarin

Sapanmanta computaciónmanta t'inkisqa computaciónman tikray. Tim Berners-Leeqa World Wide Web nisqata CERNpi churarqan (1989). Qhatupa red neuronal nisqakunamanta mask'ayqa astawan mast'arikun (militar hina akademiku uso), Intel 80486 lloqsimun—sapa runapa computaciónpa atiyin ancha wiñarin, ARPANETqa pisi pisi muyurinqa kunan pacha Internet nisqapaq. Kaymanta ñawpaqtaqa, computaciónqa atiyniyuq karqan ichaqa aswanpis sapanchasqa sistema ukullapi wisq'asqa. 1989 watamanta qhipamanqa, computaciónqa redman qhawarisqa tukupun. 1989 watapi red neuronal nisqakunaqa qallariypi karqanku, hardwarepa pisi atiywan hark'asqa, hinallataq aswan kamachiykunawan yanapasqa rikch'akuq sistema hinalla karqanku—ichaqa militar hinallataq mask'ay laboratorio nisqakunapas yachaq sistema nisqakunataña pruebaykuchkarqanku objetivo churanapaq, pusaypaq, señal nisqakunata clasificacionpaq. Chayqa qhipaman hamuq llapa imapaqpis tiyanan sapi qatapi karqan.

Willakuy Simi Kamachisqa – 1996

Internetpi Qhatu Qhatu Qallarimuy Hatun T'ikraynin

Web nisqaqa llaqa runakunapaq rikuyapaq, rantikuyapaq, hinallataq llaqa pacha mast'arisqa tukurqan. Netscape nisqaqa, browserkunawan kуска, maqanakuykunapi karqan; Amazon hinallataq eBay qhawachirqanku internetpi rantikuy allin llank'asqanta. Google hatarichisqa karqan (Stanfordpi BackRub sutiyuq hina, 1996 watapi), Windows 95 chaskisqa kasqanmi utqayachirqan rantikuq runakunapa computaciónninta. 1996 wataqa chay p'unchawmi Internet manaña yachay wasikunallapapaqchu karqan, aswanpas qullqichakuypaq tukurqan. 1989 wataqamanta kallpachakuyqa kunanmi rantikuq runakunapa tupuyman chayarqan. Dot-com sutiyuq pachaqa mana web saytukunallamantachu karqan—negociokunata digitalkichiy mantam karqan. Kay pachaqa rantikuyta, willakuywan rantichiyta, willakuy taripayta, hinallataq rimanakuypa nisqankunata tikrarqan.

Atipanakuy kallpachasqa – 9/11, 2001

Qillqakuna puriq + plataforma pacha qallarínña

Willay yachaykunapa digitizaciónnin + ñawpaq p'uyu infraestructura + mana hayk'aqpas chinkaq hatun anchata t'antiyuq tinkuy. Apple iPod nisqata llusichin (apanapaq digital ecosistema qallarín), Wikipedia qallarichisqa kachkan (tantalla yachaypa plataforma hinam modelo), Broadband nisqapa chaskisqa kaynin ancha wiñarín, Amazon pakallam ruwapayta qallarín, chaymanta AWS tukunanpaq. 11/9 qhipaman qatipay tecnología nisqa ancha utqaylla wiñachisqa kachkan, datos analíticos infraestructura nisqapas utqaylla hatunyachisqa kachkan. Kaypi p'uyu computaciónpa qallariynin, plataforma ekosistemakuna, digital contenido nisqapa kamachikuynin, sapa kuti tinkisqa infraestructura, hinallataq redes sociales smartphoneswanpaq cimientonkunapas churakusqa kachkan.

Cimiento Churasqa – Habacucpa tablankuna – 2012, 2013

Yachaymanaypaq Hatun Paqarina

Kunan Pacha Artificial Intelligence nisqapa Paqarinimpas

Kaymi pachaqa chay t'inkisqa, tukuy imaymana neuronal llikakuna manaña qallarichisqa pruebakuna kasqankumanta llusispa, llaqaq rikhurikuq kallpayoq práctico hina tukurqan— 2001 watapi “plataforma/nube” nisqa pachawan 2023 watapi “IA generativa” nisqa hatun phutiywan kуска exacto chakatan. 2012 watapi septiembre killapi: AlexNet (huk profundo convolucional neuronal llika) ImageNet competencia nisqapi ancha hatun aswan kayninwan atipan— ñawpaq llaqa algoritmo-kunata llump'ayta atipaspataq. Kay sapan ruwaymi AI investigaciónpi llaqa runakunaq sutinchasqankuman hina reqsichisqa, maypachachus kunan p'unchay profundo yachayqa paqarirqan chay pacha hina. 2012 watapi: Geoffrey Hintonpa equiponmi rikuchin, GPU-kunapi yachachisqa profundo neuronal llikakunaqa jerárquico rasgo-kunata kikiñanmanta yachayta atinkuman. 2013 watapi: Googleqa Hintonpa empresanta (DNNresearch) rantin. Industriaqa usqhaylla profundo yachayman waranqa waranqa millones dolar-kunata churayta

qallarín. NVIDIApa GPU ñawpaqman purichiykuna (CUDA) AIpaq estándar hardware hina tukunku. Hatun dato herramientas-kunapas (Spark 1.0, 2013 watapi llusqichisqa) kaywan kuskapun, profundo yachaypaq necesitakusqa ancha hatun datos qutukuna atichiq.

Kichariy – 2023

IA generativa ukha punkuta chimpan

IAqa yaykunapaqpas aswan chayay atiyuq, llamk'achiy atiyuq, hinallataq qullqi kaypi hatun ch'aqwayta ruraqmi tukuchkan. Mana llallaq "aswan allin red neuronal-kuna"chu. Kaymi pachaqa IA código qillqananpaq, siq'ikuna paqarichinanpaq, yachaymanta oficinapi llamk'aykunata automatizanampaq, yuyaywan tupaq llamk'aykunata mast'arichinanpaq; hinaspan ñawpaq kuti IAqa mana sapaq especializadachu kaspas, tukuy imapaq llamk'ay general yuyay-herramienta tukupun.

2026 – ¿Singularidad?

- 1989 wataq pacha tukukuypa kikin kichasqa kasqan hina (llapan tinkisqa t'inkikuna qallarín, tukuy pachapi yachay puriyninpaq sayarichiyta churashan; hukchasqa kashan URSS urmayninwan, Adventismoq qhepa probacionninpaq pacha tukukuypa mit'anpaq ñan rikuchiq hina).
- 1996 watapi mensajepa kamachisqa hinallataq takyasqa kasqanta (llapan llikakunawan ranti-rantikuy web nisqaqa yachay willakuy qullqi rurayninta hatunyachin, ranti-rantikuyta taripaytawan digitalkaman tikrachispa).
- 2001 wataq willakuypa kallpachakuynin hina (plataformakuna, p'uyupi waqaychay, sapa kuti yaykuna hina kananmi huñunakuq, puriq yachaypaq dijital ekosistemata churan).
- 2012/2013 watakunata chiqap yachay-sapa kaypa cimienton churay hina (yachay uku-man yaykuy hatun ñawpaqman llusqisqanmi maquinakunaq hamutayninta práctica hina, aswan achka-kama mirachinapaq atisqa karqan).
- 2023 wata siq'isqa qillqapa kichariynin tukukuynin hina (AI generativa nisqaqa llapa imapaq yachayman hina rurasqaman chayan, chaymi yachay paqarichiyta hinaspa yuyaychayta atipanapaq, llapa runapaq aswan chayaylla hinaspa ch'aqwayuqta ruwan).

Ñawpa puriynin sumaqmi: sapa etapam ñawpaq kaqman tantasqa hina hatuncharin, t'inkisqamanta -> qhatunachasqamanta -> kawsay muyumanta -> yuyayniyuq kaymanta -> hamut'aymanta tikraspa.

2012/2013 wata chaymi chay wakin tukuy imakuna kutirinanpaq, chay pacha neuronal llika-kunaqa jerárquico hinalla, kkillanmanta yachayta atisqankuta rikuchirqanku (AlexNet/ImageNet atipaynin, Hintonpa llamk'asqan chiqapchasqa, GPU nisqapa wiñachisqan atichisqa), chaymi 2023 watapi generativo nisqapa hatun phutisqanta mana ayqey atina tukurqan. Mana 2012 watapi arquitectura nisqapi tikrasqa kaptinqa, transformador nisqa modelokuna (2017) hinaspa ancha hatun wiñachiyqa manam ChatGPT hinan llapa imapi yachayniyuq kayta paqarichinmanchu.